

Zájmový kurz teologie online

Termín: **16. 9. 2024 – 9. 5. 2025**

Lektor: tým lektorů

Cena: dle zvolené varianty 3 900 Kč, 6 900 Kč, 9 900 Kč

Místo konání: kurz probíhá online

Link pro přihlášení: <https://czv.upol.cz/cs/registration/3555/detail/terms>

Přihlašování do: 15. 9. 2024

Anotace (předměty vyučované už v minulém akademickém roce)

Program nabízí studium vybraných teologických předmětů online formou prostřednictvím videopřednášek a webinářů na konkrétní témata. Skladba předmětů je nastavena tak, aby měl účastník možnost získat spirituální, biblický, historický a filozoficko-teologický základ v oblasti křesťanské teologie a na základě získaných vědomostí reflektovat křesťanskou nauku. Svým obsahem vede ke zvažování a promýšlení aktuálních výzev současného světa ve světle této nauky a v perspektivě mezináboženského a interkulturního dialogu.

V rámci tohoto programu si účastník volí dva, čtyři nebo šest předmětů ze studijního plánu.

Studijní plán bude obsahovat předměty z několika ucelených modulů (spirituálně-biblický, historický a systematický). V prvním modulu nabídneme předměty zaměřené na studium Starého a Nového zákona a křesťanského duchovního života.

Předměty k výběru (2023/2024):

Úvod do duchovního života (Mgr. Marta Cincialová, Th.D.)

Předmět si klade za cíl uvést účastníky kurzu do duchovního života, předpokládá víru a náboženskou zkušenost nebo alespoň vážný zájem o spiritualitu a je doporučen především těm, kdo chtějí svou křesťanskou zkušenost prohloubit.

Témata: Člověk jako Boží obraz – křesť. antropologie, hřích, milost, přirozenost. Teologální ctnosti. Zákonitosti a fáze duch. vývoje, modely duch. cesty v dějinách křesť. spirituality. Křesťanská zralost. Modlitba - zákl. formy a vývoj modlitby, lectio divina, meditace křesťanská a nekřesťanská. Křesťanská askeze a její smysl, nesprávné pojetí askeze a falešné představy o Bohu. Duchovní rozlišování, smysl pokušení, vášně a neřesti. Přirozené ctnosti. Povolání ke svatosti a osobní povolání. Prostředky duchovního života, překážky na duchovní cestě.

Úvod do studia Bible (ThDr. Lucia Hidvéghyová, Ph.D.)

Účastníkům kurzu se dostane uceleného uvedení do historických knih Starého zákona s důrazem na strukturu, vznik a teologické myšlenky jednotlivých spisů.

Pentateuch a historické knihy SZ (Mgr. Stanislav Pacner, Th.D.)

Témata: obsah, stavba, okolnosti vzniku a hlavní teologické myšlenky Pentateuchu; dále knih Jozue, Soudců, Rút, Samuelových, Královských, Paralipomenon, Ezdráš, Nehemjáš, Ester, Tobiáš, Judit a Makabejských.

Účastníci kurzu získají základní přehled o prostředí, ve kterém vznikaly biblické texty, o náboženské tradici Izraele, o procesu vzniku biblických knih a o dějinách předávání biblických textů. Seznámí se s hlavními věroučnými traktáty o Písmu, tj. s problematikou jeho kánonu, inspirace a pravdivosti. Získají přehled o dějinách a pravidlech výkladu bible i o hlavních církevních dokumentech pojednávajících o Písmu svatém.

Prorocká a mudroslovná literatura SZ (doc. RNDr. Ivana Vlková, Th.D.)

Účastníci kurzu získají základní orientaci v prorocké a mudroslovné literatuře Starého zákona a schopnost vnímat specifický charakter jednotlivých knih.

Témata: “Prorocký fenomén” v kultuře starověkého Blízkého východu, jeho specifika v biblické literatuře, situace izraelského národa v době, kdy vznikají jednotlivé prorocké a mudroslovnými knihy Starého zákona, prorocké knihy Starého zákona, srovnání biblické mudroslovné literatury s mudroslovnou literaturou okolních kultur, mudroslovné a poetické knihy Starého zákona.

Nový zákon I (doc. Dr. Petr Mareček, Th.D.)

Účastníci kurzu získají základní znalosti o utváření novozákonního kánonu a o předávání a uchovávání textu Nového zákona, získají schopnosti objasnit okolnosti vzniku probíraných novozákonních knih a popsat jejich specifické literární a teologické charakteristiky.

Témata: Pojem Nového zákona, utváření novozákonního kánonu. Dějiny novozákonního kánonu, text Nového zákona: nejdůležitější rukopisy řeckého textu; staré překlady; textová kritika, Seznámení s politickým a náboženským pozadím novozákonní doby, Podrobný úvod do všech čtyř novozákonních evangelií a Skutků apoštolů: okolnosti vzniku, literární charakteristiky, obsah a členění, teologie.

Nový zákon II (doc. Dr. Petr Mareček, Th.D.)

Účastníci kurzu získají základní znalosti o okolnostech vzniku probíraných novozákonních knih. Účastníci kurzu získají také schopnosti popsat specifické literární a teologické charakteristiky probíraných novozákonních knih.

Témata: Listy Nového zákona, život apoštola Pavla, tzv. protopavlovské listy – přímý autor apoštol Pavel – okolnosti vzniku, literární charakteristiky, členění, obsah, obsah, teologie, tzv. deuteropavlovské listy – Pavlovo jméno v záhlaví těchto listů, avšak jeho autorství je sporné – okolnosti vzniku, literární charakteristiky, obsah a struktura, teologie, List Židům a katolické epištoly (Jak, 1 a 2 Petr, 1–3 Jan, Jud): okolnosti vzniku, literární a teologický charakter, Janovo zjevení: fenomén apokalyptické literatury; okolnosti vzniku, literární a teologický charakter.

Základy liturgiky (doc. Ing. Pavel Kopeček, Th.D.)

Předmět seznámí účastníky kurzu s teologickým pojetím liturgie a zdůrazní její paschální rozměr jako slavení událostí spásy. Vnitřní podstata liturgie je při slavení prezentována a sdílena skrze vnější verbální a neverbální prvky.

Témata: Základní liturgika – pojem liturgie, liturgie jako věda v dějinném kontextu; povaha křesťanské liturgie; liturgie jako komunikační proces, slovo a gesta v liturgii; přírodní prvky v liturgii, liturgické předměty; liturgické shromáždění – osoby a služby v liturgii; liturgie a čas; liturgický prostor; liturgie a umění.

Lekce v jednotlivých předmětech jsou následující:

Předměty se člení do jednotlivých lékcí (tématicky oddělených celků) a jsou připraveny ve formě videopřednášky. Účastníci se budou k lekcím moci i vracet, videopřednášky a materiály zaplacených předmětů jim budou k dispozici po celý akademický rok, takže reálné množství času v kurzu bude záviset jen na jejich zájmu. Kromě videopřednášek by každý kurz měla doprovodit 1-2 online setkání / webináře po 1,5 hodině s vyučujícím (dohromady tedy 3 hodiny přímé výuky). V rámci webinářů je otevřený prostor pro přímý kontakt s vyučujícím. Téma a zaměření webináře se vztahuje k jednotlivým předmětům.

Anotace (nové předměty)

Vybrané kapitoly z dějin filozofie

Vyučující: prof. Martin Cajthaml, Ph.D.

Přehled hlavních filozofických směrů, nejvýraznějších postav a hlavní myšlenky filozofů jednotlivých historických epoch nabídne kurz Vybrané kapitoly z filozofie. Posluchač získá znalosti dějin filosofie rozsahem a hloubkou srovnatelné se znalostmi absolventa bakalářského studia filozofie na filozofických fakultách v ČR. Bude schopen zsvěceně vykládat hlavní myšlenky filozofů a kriticky reflektovat získané poznatky a interpretovat v jejich světle současné dění.

Témata: Vznik, povaha a vývoj antické filosofie. Iónští přírodní filosofové: Thalés, Anaximandros, Anaximénés, Hérakleitos; Parmenidés a eleaté. Sofisté: Prótagorás, Gorgiás; Sókratés. Platón. Aristotelés. Filosofické školy doby helénismu: stoa, skepticismus, epikurejci. Plótinus a novoplatonismus. Augustin. Přejchod mezi starověkem a středověkem: Boethius, Cassiodór, Isidór. Ranná scholastika: Alcuin, Scotus Eriugena, Anselm z Canterbury. Vrcholná scholastika: Albert, Tomáš, Bonaventura, Duns Scotus. Pozdní scholastika: Ockham. Renesance: Bacon, Pico, Ficino, Kusánský, Montaigne. Descartes a racionalismus 17. stol. Britský empirismus: Locke, Berkeley, Hume. Kant. Pokantovská německá klasická filosofie: Fichte, Schelling, Hegel. Poklasická filosofie v 19. stol./scientistická linie: Comte, Mill, Brentano. Poklasická filosofie v 19. stol. iracionalistická linie: Schopenhauer, Kierkegaard, Nietzsche.

Patrologie I. a II.

Vyučující: doc. Mgr. et Mgr. Vít Hušek, Th.D., doc Mgr. Jana Plátová, Ph.D.

Život a dílo církevních otců představí Patrologie I. a II. Kurz nabídne základní orientaci v dějinách starokřesťanské literatury s důrazem na literaturu řeckou a latinskou. Posluchači získají schopnost vnímat specifika myšlení východních i západních teologů prvních století, seznámí se s biografickými daty, literárně historickým rozbořením díla, a především s přínosem jednotlivých autorů pro další vývoj teologického myšlení.

Témata (I.): Představení předmětu, vztah k jiným disciplínám, základní studijní postupy a materiály. Novozákonní apokryfy. Doba „apoštolských otců“. Období apologetů a mučedníků. Období prvních herezí a sporů o ortodoxii. Počátky křesťanských škol. Počátky latinské křesťanské literatury.

Témata (II.): Ariánská kontroverze a Nicejský koncil 325. Kappadočtí otcové a Konstantinopolský koncil 381. Rečtí pastýři, exegeti a asketi 4. století. Latinští pastýři, exegeti a asketi 4. století čili latinská patrologie zlatého věku I. Augustin z Hippo a jeho dědictví čili latinská patrologie zlatého věku II. Teologické spory 5. století, Efezský koncil 431 a Chalcedonský koncil 451. Patrystická literatura pozdního období.

Religionistika

Vyučující: doc. Jaroslav Franc, Th.D.

S vědeckými přístupy ke zkoumání náboženských jevů se seznámí posluchači předmětu Religionistika. Získají základní orientaci v dějinách a metodologii religionistiky, přehled hlavních světových náboženství a porozumí vztahu religionistiky a teologie. Účastníci budou schopni rozlišit náboženské tradice v historii i současnosti a dozví se, jaká je základní charakteristikou novodobé religiozity včetně nových spiritualit. Budou se také orientovat v základní religionistické literatuře.

Témata: Metoda, předmět a stručné dějiny oboru. Vztah religionistiky k dalším vědním disciplínám: o prospěšnosti religionistiky. Systematizace oboru. Historický výzkum a lingvistické zkoumání. Kontextuální výzkum. Fenomenologie náboženství. Aplikovaná hermeneutika. Kognitivní religionistika.

Základní typologie světových náboženství. Indická náboženství: dharmická tradice. Buddhismus. Čínská náboženství. Japonská náboženství: šintoismus. Židovství. Islám.

Církevní dějiny starověku a středověku

Vyučující: Mgr. Vít Hlinka, Ph.D.

Do historických období starověku a středověku zavede posluchače kurz Církevní dějiny starověku a středověku. Posluchač získá základní orientaci a faktografické znalosti těchto historických období s akcentem na schopnost zasadit události do dobového kontextu a porozumět důležitým historickým problematikám křesťanství těchto dějinných etap v perspektivě různorodých metodologických přístupů. Účastníci se naučí analyzovat a interpretovat určené klíčové dobové prameny, které budou nedílnou součástí obsahu kurzu, a budou schopni kriticky hodnotit sekundární literaturu.

Témata: Počátky a rozvoj církve, doba apoštolská a poapoštolská. Hlavní rysy náboženské mentality člověka helénistické doby. Gnoze. Manicheismus. Mithraismus. Židovský background raného křesťanství. Židé v antickém světě. Šíření křesťanství a jeho pronásledování. Konstantinovský obrat a jeho dopad na strukturu státu a církve v pozdní antice. Počátky instituce papežství, hlavní postavy a směry vývoje až do doby Řehoře Velikého. Počátky mnišství. Hlavní postavy církevních Otců a jejich dílo, zasazené do kontextu vývoje antické literatury a teologického poznání. Synodalita v antické církvi na příkladu velkých ekumenických koncilů starověku. Vztah církve k herezím, dopad herezí na rozvoj nauky. Stěhování národů a zánik západořímské říše. Počátky evangelizace germánských kmenů. Církve v začínající byzantské říši. Evangelizace Evropy - Frankové, Germáni, Anglosasové a Slované. Vývoj náboženských a politických poměrů v Byzanci. Rozkol mezi východní a západní církví. Cyrilometodějská misie. Gregoriánská reforma, emancipace církve a vrchol papežské moci. Křížové výpravy. Církve ve středověkém českém státě. Vývoj nových forem řeholního života. Mendikantské řády. Boj papežství s císařskou mocí ve středověku. Středověký člověk, jeho svět a zbožnost. Devotio moderna. Avignonské papežství a velké papežské schizma. Církve v době lucemburské. Husitství, husitské války a vývoj české církve v 15. století. Koncily viennský, kostnický a basilejský; konciliarismus.

Církevní dějiny v raném novověku

Vyučující: doc. Tomáš Parma, Ph.D. et Ph.D.

Cílem kurzu Církevní dějiny v raném novověku je poznání základních rysů dějin křesťanství v dobách raného novověku v různých projevech jejího života a se zřetelem ke specificky českému vývoji. Účastníci získají základní znalosti z církevních dějin, schopnost vidět vazby mezi jednotlivými problémy a obdobími a dokáží zasadit vývoj teologie do historického kontextu. Naučí se interpretovat vybrané typy historických pramenů.

Témata: Všeobecný úvod do církevních dějin raného novověku. Humanismus a renesance. Dvě reformy, jejich souběhy a střety: protest a kontinuita. Tridentický koncil a jeho význam. Doba konfesionalizace a konfrontace mezi protestantským a katolickým světem. Situace české církve v habsburské monarchii (16.-18. století). Problematika turecké expanze a její důsledky. Třicetiletá válka. Postavení církve po třicetileté válce. Baroko a barokní zbožnost. Jansenismus a galikanismus jako modelové příklady vývoje. Protireformace a katolická reforma v českých zemích. Otázka „tajných nekatolíků“ a směřování k tolerančnímu patentu. Inkvizice, proces s G. Brunem a G. Galileim. Čarodějnické procesy v Evropě a v českých zemích. Misijní činnost církve v raném novověku.

Osvícenství a jeho projevy v Evropě a v církvi. Josefinismus. Zrušení jezuitského řádu a vznik nových řeholních společností v 18. a 19. století.

Církevní dějiny v 19. a 20. století

Vyučující: doc. PhDr. Jitka Jonová, Th.D.

Přehled vybraných historických událostí církevních dějin 19. a 20. století v širším dějinném kontextu s důrazem na porozumění důsledkům těchto událostí a jejich vlivu na společnost a církev nabídne předmět Církevní dějiny v 19. a 20. století. Posluchači se naučí chápat kontinuitu, složitost i relativitu historického vývoje církve těchto historických období a dospět tak ke schopnosti utvořit si samostatný úsudek k činnosti v současnosti.

Témata: Sekularizace na příkladu Francie (francouzská revoluce) a Německa. Doznívající josefinismus, konkordát, cyrilometodějská jubilea, česká katolická moderna. Pius IX a I. Vatikánský koncil. Tradice sociálních encyklik, modernismus a antimodernismus. Lateránské dohody, encykliky Pia XI. proti nacismu, fašismu a komunismu. Pius XII. a druhá světová válka. Postavení katolické církve v Československu (1918-1945). Papežství 2. pol. 20. stol. Jana XXIII. Pavel VI, Jan Pavel I., Jan Pavel II., II. Vatikánský koncil, vatikánská „Ostpolitik“, Katolická církev v Československu 1945-1989.

Požadované předpoklady

Kurz je otevřený široké veřejnosti. **Počítačová gramotnost - schopnost efektivně používat počítače a informační a komunikační technologie.**

Kontakty:

Garant kurzu: Mgr. et Mgr. Eduard Fiedler, Ph.D., e-mail: eduard.fiedler@upol.cz
Informace o kurzech celoživotního vzdělávání: Mgr. Edita Lukášová, tel. 585 637 174, e-mail: edita.lukasova@upol.cz

